గావు

గొంతు మీద కత్తి వెనక్కూ ముందుక్కూ కదలగానె సర్‌న, గొంతుతెగి రక్తం చిమ్మింది. అట్లా పొద్దంతా కోళ్లను, మేకలను కోస్తూనే ఉంటారు. అంతేకాదు వాటి వాటి కాళ్లను తెగకోసి గుడి ముందలి పందిరికి వేలాడ తీస్తారు. గుడిలో దీపధూపాలు వెలుగుతూనే ఉంటాయి. బోనాలు సాకలు సాగుతూనే ఉంటాయి. గుడి చుట్టూర భక్తులు తండోపతండలు. ఇసుక చల్లినా రాలని జనం. ఇక్కడ రెండు గుళ్ళు ఉన్నాయి. ఒకటి విజిటేరియన్‌ది రెండవది నాన్ విజిటేరియన్‌ది. మొదటి గుడి దగ్గర బ్రాహ్మణ పూజారి, రెండవ గుడి దగ్గర దళిత పూజారి.

ప్రభుత్వం జీవహింస చేయరాదని చాటిస్తూనే ఉన్నా ఎవరు వినటంలేదని అక్కడ పారే రక్తం సాక్ష్యం. ప్రతీ శుక్రవారం అక్కడ ఓ పెద్ద జాతర. ఇదే విషయాన్ని పత్రికల వాళ్లు పలుమార్లు ప్రభుత్వ యంత్రాంగం దృష్టికి తీసుకొచ్చారు. జీవకారుణ్య సంఘం వాళ్ళు కరపత్రాలు పంచడం ద్వారా, ఉపన్యాసాల ద్వారా విజ్ఞప్తి చేస్తునే ఉన్నారు. ఈసారి తమ సంఘపు కార్యదర్శినే పంపారు, ఆయనే సారథి. సారథికి నలుబది ఏండ్లు ఉంటాయి. బాగా చదువుకున్నాడు సంస్కారవంతుడు జిల్లా యంత్రాంగాన్ని కలిసి సహకారాన్ని కోరగ వాళ్ళు తగు సహకారాన్ని అందిస్తమని హామీ ఇచ్చి పోలీసు ఫోర్సును ఆయనకు అందుబాటులో ఉంచారు.

ఆ జాతరలో జంతు బలి జరగకుండా చూడడానికికొచ్చాడు సారథి. అప్పటికే అక్కడ ఎండోమెంటు వాళ్లు ఆ గుడిని తమ పరిధిలోకి తీసుకుని నిర్వాహణ కార్యక్రమాలను పర్యవేక్షిస్తున్నారు. జనం ఇబ్బంది పడకుండా మంచినీళ్ల ఏర్పాటు, నీడకోసం వెదురు తడికల పందిళ్లు వేయించారు.

జంతు బలిని ఆపడం వాళ్ల వశం కాలేక పోతుంది. ప్రభుత్వ ఆదేశాలను మైక్‌లో చెబుతూనే ఉన్నారు. రక్తం పారుతూనే ఉంది. పోలీసు వాళ్ళు వస్తూ పోతున్నారు. జరిగేది జరుగుతూనే ఉంది. జనంలో నిల్చోని తతంగమంతా చూసున్నాడు సారథి. అప్పుడే గ్రామ కార్యదర్శి వచ్చి నమస్కరించి సారథి పక్కన నిల్చొని " తన పేరు రవి " అని పరిచయం చేసుకున్నాడు. అప్పుడే అక్కడికి ఓ కొత్త మోటార్‌బైక్ వచ్చి ఆగింది. నడుపుతు వచ్చిన యువకుడు, వెనుక కూర్చున్న వ్యక్తి దిగిరాగా ఆపెద్దయనను చూపిస్తూ రవి, " వీరు లింగన్న గారు మొన్ననే రెవిన్యూ ఆఫీసర్‌గా రిటైరయ్యారు.

" వీరు సారథిగారు, రాష్ట్ర జీవకారుణ్య సంఘ కార్యదర్శి, హైద్రాబాద్ నుండి వచ్చారు." బాగా చదువుకున్న వారు ఇదే విషయంపై పరిశోధన చేస్తూ విదేశాలకు వెళ్ళొచ్చారు. ఈరోజు ఇక్కడ జరగబోయే గావు ఆపించాడానికి వచ్చారు. అంటూ పరిచయం చేసాడు రవి. ఇద్దరు నవ్వు ముఖాలతో చేతులు కలుపుకున్నారు.

'టైంపాస్ పల్లీకాయలు' అంటూ తినుబండారాల గంపతో వచ్చి నిలుచుంది. ఓ ముసలమ్మ

" ఏమిస్తవు గుగ్గిల్లు వద్దు " అన్నాడు కార్యదర్శి.

" అవును జనంలో తిరగడంవల్లా దుమ్ము దూళి పడుతుంది " అన్నాడు సారథి.

" అయితె శనక్కాయలు తీసుకుందాం " అన్నడు రవి

" సరె పలుకులు లోపలుంటాయి. ఫరవాలేదు " అనగానె చెరోపొట్లం అందించింది. "అవ్వా రోజుకు ఎన్ని రూపాయలు సంపాదిస్తావు " అన్నాడు సారథి ఆమెకు పైసలిస్తూ..

" ఏం సంపాదన సార్. నేనొక్కదాన్నేనా అటుచూడండి. ఎంతమంది నెత్తిన తట్టలున్నాయో. మొదట ఇక్కడ నేను ఒక్కదాన్నే ఉంటి, రాను రాను మంది ఎక్కువైరి. మందెక్కువైతే మజ్జిగ పలుచయినట్టు అంత గిట్టుబాటు ఉండదు. ఈ వయస్సులో వేరె పనిచేయలేక ఈ పనిని పెట్టుకున్న. పొట్ట గడవాలిగదా " అన్నది తట్టలోని శనకాయలను కదిలిస్తూ గత వర్తమానాలను గుర్తుకుతెచ్చుకొని...

" నా కంటె అక్కడ పుట్ట ఎదురుగా కూర్చున్నారు చూడండి వాళ్ల చాల నయం " అంటూ వేలుతో అక్కడ కూర్చున్న వాళ్లను చూపించింది. అక్కడ నడీదువాళ్లు వరుసగా వడ్డనకు ఎదిరుచూస్తు విస్తళ్ల ముందు

కూర్చునట్టు ఎదురుగా గుడ్డలను పరుచుకొని ఓ పదిమందిదాక కూర్చున్నారు. వాళ్ల ఎదురుగా కూర్చున్న వాళ్లు ప్రశ్నలు వేస్తుంటే వెంట్రుకలు ఈరపోసుకుని తలలను అటు ఇటు ఊపుతూ మధ్య మధ్య కేకలు వేస్తూ కొలుపు చెపుతు ఉన్నారు. " పది రూపాయల నోటు గుడ్డలో ఉంచి తమ అనుమానాలకు చెప్పే జవాబులను వింటూ, మధ్య మధ్య వాళ్ల ముందున్న గవ్వల బుట్టకు మొక్కుతున్నారు. చూస్తున్నరా?" అంది అవ్వ.

" చూస్తున్నా " అన్నట్టు నవ్వు ముఖంతో తలాడించాడు సారథి. పల్లికాయలను వొలుచుకొని నోట్లో వేసుకుంటు

" వాళ్లు గణాచారిణులు, పూనకం వచ్చినపుడు జరిగింది. జరిగేది, జరగబోయేది చెబుతుంటారు " అన్నాడు రవి.

" గణం లేదు ఆచారం లేదు వట్టి దగా " అన్నాడు సారథి.

" కాకపోతే ఏందిమరి" అంది అవ్వ ఇంక రెండు పొట్లాలు అందిస్తు.. ఆమెతో సంబాషణ కొనసాగించాలి కనుక తీసుకున్నారు.

ఈ లోపు ఓ యువకుడు, గుడిదగ్గరి నుండి ఓ నిమ్మకాయను తెచ్చి నల్లదారానికి కుచ్చి నెంబర్‌ప్లేట్‌కు తగిలించి గుడి దగ్గర పూజ ముగించుకొని తెచ్చిన కొబ్బరి చిప్పను తన తండ్రికిచ్చి బండిదగ్గరే నిలుచొమ్మని చెప్పి నాన్ విజిటేరియన్ గుడివైపు నడిచాడు.

" వీళ్లందరు ఈ చుట్టు పక్కల గూడాలవాళ్ళే సారూ. కష్టం చేతగాక దీనికి మరిగింద్రు. ఈ వచ్చే పోయేవాళ్లు వాళ్ల మాటలే నమ్ముతున్నరు " అంది ఏదో దీర్ఘ శ్వాసను వొదులుతూ. ఈ లోపల ఇంతకుముందు నాన్‌విజిటేరియన్ గుడివైపు నడిచిన యువకుడు కోడిపుంజును కొసుకొచ్చి, రక్తం కారుతున్న దాని మొండాన్ని వాహనపు మడ్‌కాడికి తాకించగా అక్కడ రక్తపు మరకలైనాయి.

అది చూసిన అవ్వ " ఎందుకయ్యే బండికి రక్తం అంటిస్తున్నావ్! ఎప్పుడు నీ బండి రక్తాన్నే చూడాల్నా " అంది ఆ యువకుడివైపు చూస్తూ

పల్లికాయలు తింటున్న తండ్రి, వెంటనే పల్లికాయలను చేతిలో వంచుకుని అదే కాగితపు ముక్కతో రక్తపు మరకలను తుడిచేసాడు.

ఆ మాట ఆయనకు ఏదో గుర్తు చేసినట్టుంది, అదీ మనిషి భయమంటె. అనుకున్నాడు సారథి, కాని బయటికి అనలేదు. మిత్రుడు నొచ్చుకుంటాడేమో అని. సారథి ఆలోచనల్లోకి వెళ్లిపోయాడు. మూఢనమ్మకాన్ని పొట్టువలిచి గింజను చేతికిచ్చినట్టు చెప్పింది ఆ అవ్వ.

" ఇక్కడ అందరూ అట్లానే చేస్తున్నారవ్వ " అన్నాడు ఆ వెహికిల్ యువకుడు.

" ఇక్కడ జరిగేదేందయ్యా తోటోడు తోడకోసుకుంటే మరొకడు మెడ కోసుకుంటడు వెనుకా ముందూ ఆలోచించేదిలేదు" అన్నది తట్టను నెత్తికి ఎత్తుకుంటు

" అట్ల ఆలోచించేదయితే ఇక్కడికి రానేరారు." అన్నాడు ఆ యువకుని తండ్రి లింగన్న

" ఆ మూలన ఎవరో తాగుతున్నట్టుంది " అన్నాడు మళ్ళీ తానే.

" చుట్టు చూడండి అక్కడక్కడ కల్లొట్లు పొంగుతూనే ఉన్నయి. అసలు ఎల్లమ్మ తల్లికే కల్లు సాగ పెడతరు కదా? కాబట్టి తాగితె ఏంతప్పులేదు తాగొచ్చు. ఆ గణాచారిణిలందరు కల్లుసార తాగిఊగుతున్నోల్లే అంది " వెటకారంగా చూస్తు.

*

" రవీ! ఇక్కడ ఈ ఎల్లమ్మ దేవత ఎట్లా వెలిసిందట? ఓ పదేండ్ల కిందట నేను ఇటునుండి పోయినపుడు ఏంలేకుండే" నిజమే ఓ చిన్న పుట్టవుండె. పక్కఊరి గొల్ల మల్లయ్య మాఊరి పాలు పోసుకుని రోజు పొద్దున్నే ఇక్కడి నుండే పోతుండేది. ఒకరోజు పొద్దున పుట్టలో నుండి పడిగ పైకెత్తి నాగుపాము సూర్యునివైపు చూసిందట. అది చూసి సైకిల్ ఆపి, దండంపెట్టి ఇన్నిపాలారపోసి పోయిండట. అప్పటి నుండి పాము కనిపించినా కనిపించకపోయినా పుట్టలో ఇన్ని పాలు పోసి పోయేది. ఒకరోజు మరచిపోయి పాలుపోసి పోలేదట. నల్లగొండ చేరిచూస్తే పాలన్ని పగిలినయట. ఇక అప్పటి నుండి పాలవాళ్లందరు పాలుపోసి పోతుండేది. ఇకచూడు ఆపుట్ట రోజురోజుకు ఎంతో ఎత్తు పెరిగి మరెంతో విస్తరించింది. అప్పటి నుండి కల్లుగీసేవాళ్లు, కల్లుకొనేవాళ్లు అక్కడ కల్లు వంచుతు వచ్చారు. రాను రాను కొందరు కొబ్బరికాయలు కొడుతూవచ్చారు. గొల్ల మల్లయ్యే కాశాయ వస్త్రాలు ధరించి పూజలు చేస్తూ ఇక్కడే ఉంటూ వచ్చాడు. చుట్టుపక్కల గూడాల వాళ్లు ఏటేట ఎల్లమ్మ పండుగ చేస్తూ వస్తూన్నారు. రాను రాను రద్దిపెరిగి ఇగో ఈ తీరుగ మారింది. చుట్టు పట్టు ఊరి జనమేకాదు పట్టణ జనాలు వచ్చి పూజలు చేయిస్తున్నారు. ఇప్పుడు ఈ గుడికి ఓ కమిటి ఏర్పడి పనులు జరిపిస్తున్నారు. చుట్టూ ఉన్న వాగులు వంకలు అన్నీ సత్రాలు, చావల్లు, ప్రతి చెట్టు దగ్గర ఓ గుంపు. ఇక్కడ సార

దుకాణాలు, కొబ్బరికాయల దుకాణాలు, సైకిల్‌స్టాండ్లు, ప్రతి ఏట వేలం పాటపాడుతరు. ఎవరు ఎక్కువ పాడితె అడ్డ ఆల్లదే, అది సంగతి "

గణాచారిణుల వైపు చూపిస్తూ " అక్కడ వాళ్ళ ఎదురుగ పట్టణ స్త్రీలు గూడ కూర్చోని పది రూపాయల నోటువుంచుతు కొలుపు అడుగుతున్నారు. అదిగో ఆమె చదువుకున్నామెలాగనే ఉంది. మంచి చీరకట్టింది. ఆ పిచ్చి ముండ ముందు కూర్చోని మొక్కుతు అడుగుతూవుంది" అనగానె అటుచూసాడు సారథి. మెల్లగా వెళ్లి ఎవరికోసమో ఎదిరిచూస్తున్నట్టు చూస్తు వాళ్ల సంబాషణ వింటున్నాడు.

" తల్లీ ఉన్నది ఉన్నట్టు చెప్పూ" అంటు పదిరూపాయలు నోటువుంచి, చేతులు జోడించింది.

" చెపుత, చెపుత ఉన్నదున్నట్టె చెప్పుత. మామిరాల ఎల్లమ్మ బైలెల్లు తల్లి " అంటు స్మరించింది. గవ్వల గుల్లను కదిలించింది. ఏవేవో జ్ఞాపకాలు తెచ్చుకున్నట్టు కళ్లుమూసుకుంది. సారథి వాళ్లనే గమనిస్తున్నాడు.

" ఎందుకే చెల్లి బిత్తర బిత్తరగా చూస్తున్నవు. ఆరోగ్యంగా ఉన్నవు. అందంగా ఉన్నవు ఆ బెదురేంది? ఆ ఆదురేంది మామిరాలెల్లమ్మ కొలుపునకు రావే అంటు ముందున్న గవ్వల గుల్లకు మొక్కింది " కెక్‌కెక్ " మని అరిచింది, అప్పుడు ఆమె కనుగుడ్లు కొంచెం పెద్దగాను మరికొంచెం ఎర్రగాను కనిపించాయి. మరోసారి "కెక్‌కెక్" అంది. ఎదుట కూర్చున్న స్త్రీ ఆమెనే చూస్తు ఉండిపోగా ఆమె పెదాల మీద చూపు నిల్చింది.

" ఏంచెప్పను ఎప్పుడు ఏదో గుబులు. ఎవరో తరుముతున్నట్టు అదురు" అంది గవ్వల గుల్లనే మొక్కుతూ.

" ఆమెకు ఎపుడోవిన్న ఎల్లమ్మ కథగుర్తొచ్చి వళ్లు జల్లుమంది గుండెను చేత్తో అదిమి పట్టుకొంది. అపుడు కొంగు తొలగి ఎదపై వేలాడే పుస్తె కనిపించింది. దాని కింద కొట్టుకునే గుండె వేగం పెరిగింది.

" ఊ అను, అవునను" అన్నప్పుడు కళ్ళలో సిగ్గు, వంట్లో తెలియని భయం పెదవులు వణుకుతున్నాయి.

" చూడు చెల్లీ దేవతగూడ ఆడదేకదా. ఆడదయినందుకు ఈ బాధలు తప్పవు మరి" అంది దీర్ఘం తీస్తూ..

" చేస్తే ఓ బాధ చేయకుంటె ఓ బాధ " అన్నప్పుడు వొల్లు విరుపుతో కూడిన ఆవలింత వచ్చిపోయింది. కాని ఆమె కళ్ళు కొంచెం మసకగా మారి ఆ మసకలో తన భర్త ముఖం కదిలి మరింత భయపెట్టింది.

'పిల్లలు కాక ఎంటబడ్డోన్ని కాదనలేకపోతి, ఆటు పిల్లలు కారయిరి ఇటు వీడు ఎప్పుడూ ఎంటపడుతూనేవుండే ఎట్లా?' అని విసుక్కుంటూ పక్కకు చూసింది. ఆక్కడ అతను!

కాసేపు కళ్ళు అతనినే చూస్తుండిపోయినయి! చూడొద్దు అని మనస్సు చెపుతున్నా కళ్ళు వినలేదు.

ఆతను ఆంతే!

తమ చూపులు కలిసేది, ఎవరన్న చూస్తున్నారేమో అనుకుంటు చుట్టూ ఓసారి చూసి కొంగు నిండుగావుండేటట్టు సరిచేసుకుంది.

అది గమనించిన గణాచారి" వాడు నిన్ను నీడలా వెంటాడుతున్నాడు. చూసి నడుచుకో" అన్నది. అతను నిలుచున్న వైపు తలను తిప్పి చూపిస్తు.

*

"అసలు ఈలాంటి ప్లేసుల్లో రాత్రులే ఎక్కువ పని వుంటుంది. లా అండ్ ఆర్డర్ ప్రాబ్లమ్స్ ఉంటాయిగదా. దొంగ, దొర ఆందర్కి అడ్డగదా. ముఖ్యంగా దొంగగేగులు నమిలేటోల్ల సంగతి చెప్పనక్కరలేదు ఆంతేనా రవి" అన్నడు నవ్వుతూ లింగన్న.

" అంటే రవీ" అని ఆడిగాడు సారథి ఆమాట అర్ధంకాక,

" రవి సిగ్గుగా చూస్తూ "సారునే అడగండి సార్" అన్నాడు లింగన్న వైపు" చూస్తు.

"అదె చారం, వ్యభిచారం" అన్నడు నవ్వుతూ లింగన్న.

"అంతేనా" ఆన్నట్టు రవివైపు చూసాడు సారథి.

" చాటు మాటోళ్లకు ఓ ఆడ్డా కదా? జెర్ర చీకటి పడితే, ఎక్కడపడితె అక్కడ జంటలే జంటలు" అన్నడు రవి.

" ఈ జాతర్లు తిరునాళ్లు లంజమిండెలకు అనువైన అడ్డాలు అనుకో. నేను గిర్దావర్ చేసేటపుడు చూసేదిగ" ఆన్నాడు లింగన్న ముసిముసిగా నవ్వుతు.

' ఇది అనాదినుండి వస్తున్న పరంపర. మనిషి శృంగారం కోసం దేనిని లెక్కచేయడు. వెనుకట రాజ్యాలకు రాజ్యాలు కూలిపోయాయి. హత్యలు ఆత్మహత్యలతో మనిషి చరిత్రంతా మరకలు మరకలు, అన్నది గుర్తొచ్చింది సారథికి.

" అందుకే ఇలాంటి అడ్డలు వర్ధిల్లుతున్నాయి. లేకపోతే కొట్టుకుచస్తరు. నాకు తెలిసిన అన్నలు తమ్ముల్లు గల ఓ అందగత్తె, భర్త ఉన్నంక గూడ

మరో అతనికి మరిగింది. దొంగచాటుగ కలుసుకుంటూనే ఉంటారు. ఆమె ఎంత అందగత్తె అనుకున్నారు. బజారున నడుస్తుంటె ఎంతో మంది ఏదో వంకతో ఆమెను చూడంది ఉండలేరు. ఆమె రూపు రేకలే కాదు, నవ్వునడక, చూపు ఊపు మనిషిని నిలేస్తాయి అనుకో. వాడు మాత్రం వట్టి సన్యాసిగాడు" అన్నాడు లింగన్న.

" తన కండ్లతో చూడుమా " అన్న సామెత వూర్కె పుట్టలేదు అన్నాడు సారథి.

" ఇట్లా చాలామంది తారసపడతరు " అన్నాడు లింగన్న.

" సరే రక్తి విషయం వొదలండి సందు దొరికినా, చాటు దొరికినా అవి నడుస్తూనే ఉంటాయికాని ఆమూడ భక్తి చూడండి, ఆ తెగే ప్రాణులు, ఆ పారే సాకలు, ఎంత ఆహార పదార్థం నేలపాలై పోతుందో చూడండి?" అన్నాడు సారథి.

" మనిషికి భయం కలుగుతుంది. ఆ భయం నుండి విముక్తి పొందడానికి ఆ మొక్కులు. వాటిని తీర్చుకోవడానికి ఈ తిప్పలు, తెలియకుండా జరిగిపోయే తప్పులు, పెరిగే అప్పులు! ఈ చెట్టుకు పుట్టకు పూజలు చేయటం అటవిక లక్షణం. సైన్స్ పెరిగినాక గూడ ఈ మూఢ నమ్మకాలేమిటి? ఇక పుట్ట పెరగడం అంటారా వస్తు పోతు బాట పక్కన పుట్టఉన్నది అందరు చూసినదె. ఎప్పుడైతే ఆ యాదవులు రోజూ పాలు పోస్తూవచ్చిరో ఆ తడికి అంటె తేమకు చెదలుపుట్టను పెంచుతు వచ్చింది. అదిచూసి జనం ఇక్కడ దేవత వెలిసిందని నమ్మసాగారు? ఆ నమ్మకం ఇంతవరకు వచ్చింది. ఈరోజు ఇక్కడ ఓ వ్యాపార అంగడిగ మారింది " అన్నాడు లింగన్న సారథివైపు చూస్తు.

" మీకో విషయం తెలుసా పాము పాలు తాగదు. ఈ విషయాన్ని శాస్త్రీయంగా రుజువు చేసారు. ఇక వ్యాపారం అంటారా పదుగురు కలిసిన చోటు అంగడే కదా అయ్యేది " అన్నాడు సారథి.

" అవును సార్, ఇక్కడ అమ్ముడుపోని వస్తువులేదు. మట్టిని పొట్లాల్లో కట్టి పట్టుకుంటె కొనేవాళ్ళున్నారు. గాలి మాటలను పైసలు పెట్టి వినేవాళ్లున్నారు. అక్కడ కూర్చున్న గణాచారులనే ఆశాడిస్తు ఆడవాళ్ళే చూడండి తోటి ఆడవాళ్ళ అనుమానాన్ని తీర్చలేరు, పోగా భయాన్ని కలిగించి అదో ఇదో మాయ మాటలు చెప్పి డబ్బులు గుంజుతూనే ఉన్నారంటె ఇక్కడ మోసం ఎంతుందో ఆలోచించొచ్చు " అన్నడు రవి.

" జరిగే మోసాలను జనానికి తెలియజెప్పి నిజంవైపు మళ్లించాలి" అన్నాడు సారధి.

" వాళ్లు వినరు సార్ వింటే ఈ హంగామా ఎందుకు " అన్నడు రవి.

" ఏదో తెలియని మూఢనమ్మకాలతో ఇట్టా చేస్తుంటరు. వాళ్ళ ఆలోచనా సరళిని మార్చాలి. వీళ్లలో చాలమంది రోజు కూలీలే. పొద్దంతా పనిచేసి సంపాదించిన కూలి డబ్బులను కర్పూరం లాగా కాల్చేస్తరు, మత్తు ఎక్కే వరకు మధ్యం తాగేస్తరు. తిండిమీద ధ్యాస ఉండదు. పోగా అప్పులు చేయడం. ఆ మధ్య ఓ ఊరు వెళ్ళాను అక్కడ అప్పుడే ముత్యాలమ్మ పండగ జరుగుతుంది. అది కేవలం దళితులు జరుపుకుంటున్నారు. ఊళ్ళల్లో కులాల వారిగా దేవతలుంటారుగా. చుట్టపక్కాలను పిలుచుకున్నారు. ఇంటికో ఇరువైమందికి పైగానే వచ్చారు. తలా ఓ మేకనో గొర్రెనో గుడిముందు నరకడం, తెచ్చుకొని అందరు కలిసి ఆరగించడం, తాగడం, దగ్గరి వాళ్లకు కొత్త బట్టలు ఇచ్చిపుచ్చుకోవడం జరిగింది. తీర ఆ పండగ పేరుమీద ఇరువై ఇళ్ళ దళితులకు ఆ రెండు రోజులు ఖర్చు లక్షపైన్నే అయిందట. చాలమంది చేసింది అప్పేనట, పోగా ఆ రెండు మూడు రోజులు పనిమాని ఉండడం వల్ల ఆరువేల అదనపు నష్టం ఆ ఊరివాళ్లకు. వచ్చిన వాళ్లు రెండు రోజుల పని మానడం వల్లా అదనంగా ఎనిమిది పదివేలు. ఇట్లా ఆర్థికంగా ఎంతో నష్టం. మనకు తెలియకుండానే జరిగిపోతుంది. మనలో చాలా మంది మామూలు పండుగలు తప్ప ఈలాంటి పండుగలు చేయరు. ఈ దుబారా చేయరు. ఇట్లా చేసేది ఈ బహుజనులే" అంతే కాకుండా ఇది ఆటవిక విధానాన్ని, అవాంఛనీయమైన తీరున. జంతువులకు మనిషికి ఉన్న ఆలోచన బుద్ధి లేకున్నా, మంచి చెడులను గుర్తించే గుణం ఉంది. అందుకే అవి ఎండ వానలకు స్పందిస్తాయి. చావుకు భయపడి రక్షణ కోసం పరిగెత్తుత్తయి. సంతోషం కలిగినపుడు ఎగిరి గంతులేయడం భయం కలిగినపుడు వణికిపోవడం. మనం చూస్తూనే ఉన్నాం. ఇట్లా బలిలో ఒకదాని ముందు మరొక దానిని వధించడం చూసి అవి తల్లడిల్లిపోతయి. ' ఏ ప్రాణికైనా సరే చచ్చేక్షణం వరకు చావు గురించి ముందే తెలువకూడదు. అందుకే ఈ భయంకర బలిని ఆపాలి." అన్నడు సారధి.

" మనలోనే చాలా మంది నాగరికంగా బ్రతకడం చూస్తున్నాం." అని కాసేపు ఆగి - ఎవరి నమ్మకాలను కాదనను కాని అవి సైన్స్‌కు దగ్గరగా ఉండాలి. ఆనమ్మకాల వల్లా అటు ఆర్థికంగా ఇటు సామాజికంగా ఎదుగుదల

కూడా ఉండాలి."
సారథి సెల్ కలిపి చెవుదగ్గర పెట్టుకోగ
" హలో " అవతలి గొంతు.
" సర్ డియస్‌పిగారా, నమస్కార్ నేను సారథిని "
" చెప్పండి "
" సాయంత్రం ఫోర్స్‌ను పంపండి. అమ్మవారికి బలిస్తారంట"
" ఆఁ సరె " అంటు సెల్ ఆఫ్‌చేసాడు.

సెల్‌ను తన జేబులో వేసుకుంటు కార్యదర్శి వైపు చూసాడు సారథి.

" అవును సార్, ఎల్లమ్మను బావికి తీసుకెళ్లి స్నానం చేయించి తిరిగి తీసుకొస్తరు. వచ్చేటపుడు జనం జీవాలను గావు వడతరట " అన్నడు.

" ఈ రోజు అది జరగకుండా చూడాలి. పోలీసులు వస్తున్నరు " అన్నడు సారథి.

" ఆపడం కష్టంసార్. మనం ఎంత కాపలకాసినా సరె ఆ టైమ్‌కు అవి జరిగిపోతూనే ఉంటయి. " అన్నడు రవి.

పొద్దు బారెడుంది. ఒక్కసారే డప్పుల చప్పుడైంది. జనం గుడిచుట్టూ చేరారు. బొడ్లోని సీసాలను నోట్లో వంచుకున్నారు. మనుషుల్లో అదనపు శక్తి చేరింది. కేకలు, ఈలలు, చూస్తుండగానే గుంపుగా మారిపోయారు. డప్పులు మోగగానే జనం నడకలో వేగం పుంజుకుంది. గుడినుండి ఎల్లమ్మను కొంత దూరంలోని బావిదగ్గర్కి పరదాలు వున్న పల్లకిలో తీసుకెళ్ళి నీటిలో ముంచి, తిరిగి మళ్ళీ పల్లకిలో మోస్తూ గుడి వైపు జనం భక్తిగా, భజన చేస్తూ వస్తున్నారు. కొందరు గోనె సంచులను బుజాన వేసుకొని నడుస్తున్నారు. కాలుతున్న అగరొత్తులతో వాళ్లవెంట వాళ్ళ వాళ్ళ ఆడవాళ్ళు, పిల్లలు నడుస్తున్నారు. దాదాపు అందరు తాగినట్టు స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. వాళ్ళ పక్కమ్మటి పోలీసులు నడుస్తూనే ఉన్నారు. వాళ్ళను ఆ స్థితిలో చూడడం సారథికి కొత్త కాకపోయినా ఈ సారి గావు గుర్తొచ్చి ఈ వల్లెరుగని చేతలు చూస్తుంటే మనిషి ఏమై పోతున్నడు? తరతరాలుగా శ్రమించి సంపాదించుకున్న శాస్త్రజ్ఞానం ఎటుపోతుంది ఈభయంకర బలిని ఆపాలి అంతే అనుకుంటు నడుస్తున్నాడు.

" పదండి పదండి " అని పోలీసులు లాఠీలు కదులుతూనే ఉన్నయి.

ఒక్కసారె డప్పుల దరువు మారింది. మనుషులు స్ప్రింగుల్లా ఊగుతున్నరు.

గోనె సంచుల మూతులు విప్పేసి తెచ్చుకున్న గొర్రెలను, మేకలను చేతులమీదుగా పట్టుకొని, గొంతులను కొరికేసారు. అంతే అట్లా కొరికిన వారి ముఖం మీద రక్తం, ఎదమీద రక్తం, కొరికిన మాంసపు ముక్కను నోట్లో కరిచి పట్టి ఎగురుతున్నరు. ఆగుంపులో అన్నీ రక్తం చారలే! అది ఓ బీభత్స దృశ్యం.

పోలీసులు వాళ్లను సమీపంచే లోపల అంతా జరిగిపోయింది. చేసేది లేక పోలీసులు లాఠీలను అడ్డంగా రెండు చేతుల్లో పట్టుకుని పక్కకు నడిచి, జీపుల దగ్గరికి చేరారు.

సారధి రెప్పకొట్టకుండా చూస్తూ నిలుచున్నడు ' అంతే జరుగొద్దు అనుకున్నది జరిగినందుకు ' ఓ నిట్టూర్పు వదిలి. జనాన్ని తోసుకుంటు గుడి దర్వాజ దగ్గర్కి వెళ్ళి నిలుచున్నాడు. అక్కడి వరకు పల్లకిని మోసుకొచ్చిన వాళ్ళు పల్లకి దించగా పరదాలు తొలగించి ఎల్లమ్మను చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు పూజారి అది ఓ నల్లరాయి దానిని చూసి ఓ బరువైన శ్వాసను వదిలి అక్కడి నుండి కదిలాడు సారధి.

*

ఆరాత్రి అక్కడే ఒక సత్రంలో బసచేశాడు సారధి. ఆప్రాంతామంత గౌలు వాసన. చుట్టూర నక్కల కూతలు.

గుడిదగ్గర కుక్కల కోట్లాట.

సారధి తలనిండా ఆలోచనలు. ఆలస్యంగా పట్టిన నిద్ర. తెల్లవారుజామున కాకుల అరుపులు. ఉదయం లేవగానే ఎదురుగా ఓదృశ్యం!

ఓతండ్రి మేకను తగులుతో గుడివైపు గుంజుకుపోతున్నడు. అతని వెనకాల సామానుల గంపతో తల్లి, ఇంకా చుట్టపక్కాలు.

అడ్డం తిరిగిన పదేళ్ళ బాలుడు " తన మేకను చంపొద్దు." అంటూ అరిచి తండ్రి చేతిలోని తాడును లాక్కొని పరుగే పరుగు. అతని వెంట మేక!

● జూలై 2004